

Człowiek popełniający przestępstwo – czy zawsze zdemoralizowany, zły, niebezpieczny? Oczywiście, że nie!

Nierzadko zdarza się, że chwila nieuwagi, przypadek czy zwykła ludzka głupota decydują o tym, że człowiek staje się – w świetle prawa – przestępcą ...

Może się tak stać m.in. w sytuacji, gdy:

- ↳ spowodujesz wypadek drogowy, w którym uszkodzowany doznał obrażeń, choćbyś na co dzień był świetnym kierowcą i starał się przestrzegać przepisów kodeksu drogowego,
- ↳ nie udzieliłś pomocy człowiekowi znajdującemu się w bezpośrednim zagrożeniu życia lub zdrowia, choćby było to spowodowane strachem, że nie potrafisz mu pomóc i możesz zaszkodzić,
- ↳ nie oddasz znalezionych pieniędzy czy rzeczy, których właściciela nawet nie znasz,
- ↳ złożysz nieprawdziwe zeznania w obawie przed oskarżonym,
- ↳ kupisz po zaniżonej cenie rzecz wcześniej skradzioną, choćbyś o danej kradzieży nie wiedział,
- ↳ będziesz namawiał lekarza do wystawienia nieprawdziwego zwolnienia, choć byś wiedział, że „wielu tak robi”,
- ↳ wręczysz prezent nauczycielowi lub lekarzowi, choćbyś miał zamiar tylko podziękować,
- ↳ pożyczysz ściągnięty z Internetu film czy muzykę, nawet gdy zrobisz to nieodpłatnie,
- ↳ skopiujesz fragment cudzego tekstu i podasz jako własny, nawet jeżeli to tylko uczelniany „referat”.

Każdy, kto popełnił przestępstwo powinien ponieść odpowiedzialność karną. Nie każdy zasługuje jednak na bezwzględnie surową i bezwarunkowo wykonywaną karę, poprzedzoną długotrwałą rozprawą sądową.

Postępowanie karne i kary wymierzane sprawcom przestępstw powinny być tak sprawiedliwe (surowe odpowiednio do czynu i winy), jak i celowe – oddziaływać zapobiegawczo, wychowawczo i kompensować ofierze doznane cierpienie.

Dlatego wobec sprawcy, który popełnił przestępstwo po raz pierwszy, na skutek niedoskonałej znajomości prawa, błędu, nierozwagi, głupoty lub strachu, przez lekkomyślność lub niedbalstwo i zrozumiał swój błąd, ustawodawca przewidział szereg środków prawnych łagodzących reakcję karną i jej skutki lub pomagających uniknąć długotrwałej rozprawy sądowej.

Zatarcie skazania (art. 76 i 101-105 kk)

Każdy sprawca skazany prawomocnym wyrokiem sądu karnego, także ten skazany po raz pierwszy, wpisywany jest do rejestru skazanych Krajowego Rejestru Karnego. Każde skazanie (z wyjątkiem skazania za „pedofilię”) podlega jednak zatarciu, powodującemu „wymazanie” wpisu z Rejestru. Od momentu zatarcia skazanie uważa się za niebyłe, a dawniej skazanego traktuje jakby nigdy przestępstwa nie popełnił.

Zatarcie skazania następuje automatycznie (z mocy prawa):

- ↳ w razie skazania na karę pozbawienia wolności - z upływem 10 lat od wykonania kary,
- ↳ w razie skazania na grzywnę albo karę ograniczenia wolności - z upływem 5 lat od wykonania kary,
- ↳ w razie odstąpienia od wymierzenia kary - z upływem roku od wydania prawomocnego wyroku,
- ↳ w przypadku skazania na karę z warunkowym zawieszeniem jej wykonania - z upływem 6 miesięcy od zakończenia okresu próby.

Jeżeli jednak sąd jednocześnie obok kary orzekł środek karny (np. zakaz prowadzenia pojazdów), zatarcie skazania nie może nastąpić przed jego wykonaniem.

Na wniosek skazanego sąd może jednak zarządzić zatarcie skazania wcześniej, tj. już po upływie 5 lat, jeżeli wymierzona kara pozbawienia wolności nie przekraczała 3 lat, a skazany w tym okresie przestrzegał porządku prawnego, zaś w razie skazania na grzywnę albo karę ograniczenia wolności - już po upływie 3 lat.

Źródła prawa:

- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (kk),
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (kpk),
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny wykonawczy (kkw),
- Ustawa z dnia 24 maja 2000 r. o Krajowym Rejestrze Karnym,
- Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o wykonywaniu kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego.

Stan prawny na dzień: 31.05.2011

Stowarzyszenie OVUM – Biuro Porad Obywatelskich

81-388 Gdynia, ul. Traugutta 2

poniedziałek, wtorek, środa: 12⁰⁰ - 20⁰⁰ w czwartek 8⁰⁰ - 16⁰⁰

Dyżur telefoniczny: tel. 58 661 31 51 • www.ovum.org.pl

Pierwszy konflikt z prawem karnym

– sprawcy z niewiedzy, strachu, nierozwagi, głupoty, z przypadku...

Równi wobec prawa – gdyński program poradnictwa obywatelskiego i prawnego

Projekt jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Schemat postępowania karnego

postępowanie przygotowawcze

(śledztwo lub dochodzenie)

organ procesowy:
prokurator

postępowanie sądowe

(główne i apelacyjne) rozprawa

organ procesowy:
sąd

postępowanie wykonawcze

(czyli czas, by odbyć karę)

organy procesowe:
sąd, dyrektor zakładu karnego,
kurator, komornik

akt oskarżenia

skazanie – wymierzenie kary

pełne wykonanie kary

W przypadku przestępczego pierwszego razu – czynu nienajwiększej wagi – sprawców z niewiedzy, z nierozwagi, głupoty... można „przełamać” i złagodzić wnosząc do właściwego organu procesowego o:

1. Skierowanie do sądu zamiast aktu oskarżenia wniosku o warunkowe umorzenie postępowania – na okres próby.
(art. 66 i 67 kk, art. 336 kpk)

⇨ W konsekwencji sąd, który przychylił się do wniosku, uzna winę sprawcy, ale nie skazuje go i zastąpi karę zobowiązaniem do naprawienia szkody.

2. Umieszczenie w akcie oskarżenia wniosku o skazanie bez przeprowadzenia rozprawy.
(art. 335 i 343 kpk)

⇨ W konsekwencji sąd, który uwzględni wniosek, nie przeprowadzi rozprawy, w której sprawca miałby obowiązek uczestniczyć i orzeknie karę uzgodnioną pomiędzy sprawcą a prokuratorem – w praktyce zazwyczaj łagodniejszą niż wymierzana po przeprowadzeniu rozprawy, z szerszą możliwością warunkowego zawieszenia jej wykonania i nadzwyczajnego złagodzenia.

1. Warunkowe umorzenie postępowania.
(art. 66 i 67 kk, art. 342 kpk)

2. Dobrowolne poddanie się odpowiedzialności bez przeprowadzenia rozprawy w całości.
(art. 387 kpk)

3. Nadzwyczajne złagodzenie kary lub odstąpienie od jej wymierzenia.
(art. 59-61 kk)

4. Warunkowe zawieszenie wykonania orzeczonej kary grzywny, ograniczenia wolności, ale przede wszystkim kary pozbawienia wolności – na okres stosownej próby.
(art. 69-74 kk)

1. Odbywanie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego.
(Ustawa o wykonywaniu kary pozbawienia wolności poza zakładem ...)

2. Odroczenie wykonania kary lub przerwę w jej wykonywaniu.
(art. 49, 62, 63 i 150-158 kkw)

3. Warunkowe przedterminowe zwolnienie z odbywania kary pozbawienia wolności – na okres próby.
(art. 77-80 kk i art. 155 kkw)

4. Zwolnienie z reszty kary ograniczenia wolności po odbyciu co najmniej połowy kary.
(art. 83 kk)

5. Umorzenie grzywny lub rozłożenie na raty.
(art. 49-51 kkw)

6. Ułaskawienie przez Prezydenta RP.
(art. 650-658 kpk)